

Podmínky použití

Knihovna poskytuje přístup k digitalizovaným dokumentům pouze pro nekomerční, vědecké, studijní účely a pouze pro osobní potřeby uživatelů. Část dokumentů digitální knihovny podléhá autorským právům. Využitím digitální knihovny a vygenerováním kopie části digitalizovaného dokumentu se uživatel zavazuje dodržovat tyto podmínky využití, které musí být součástí každé zhotovené kopie. Jakékoli další kopírování materiálu z digitální knihovny není možné bez případného písemného svolení knihovny.

Hlavní název: Poutí k Eldoradu

Autor: Jaroslav Vrchlický

Vydavatel: J. Otto

Vydáváno v letech: 1889

Stránky: 87 - 106

Já zatím tvoje zasypané zdroje
chci střežiti, ó Kráso pošlapaná,
neb vím, ty vždycky jitřenkou jsi rána,
ty neklameš, nechť svět se kácí v rupy!
Tvé balvany jsou věstců sny a dumy,
z nichž stále stavíš pantheon své slávy,
až náhle bleskem v hlučný vír té vřavy,
v ten ziskuchtivý dav a málo vděčný
tvůj hymnus vpadne — a ten bude věčný.

MEZI PŘEKLÁDÁNÍM „BOŽSKÉ KOMEDIE“.

Den z mraků vstal, byl chmurný, neveselý;
mne viděl v práci, jak v dlaň tisknu skráně;
na skle mých oken deštné kapky chvěly
se jako slzy. V mlze spaly stráně.

Já krácel za ním. Duch se hrůzou tajil
v mých nadrech, stále hloub se zrak můj nořil
v dno propastí, jež jako světy zbájl,
lidskému žití zrcadlo by stvořil.

A hodiny šly tiše nad mou hlavou,
jak Hóry v tanci s vykasaným šatem;
já nevěděl v svou ponořen pouť tmavou,
že z mraků blesklo letní slunce zlatem.

A hodiny šly rychle nad mou hlavou,
já slyšel ruch jich kroků v kvapném reji
a nevěděl v svou ponořen pouť tmavou,
že šumí les a že se luhy smějí.

Až větrů van mi náhle prudkým dechem
se dotknul čela, zabloudil v mou knihu,
v ní listy rozvál — tu jsem procit' spěchem,
a duší mou šlo cosi jak sen jihu.

Z tmy propastí já povznes' hlavu v světlo :
Po dešti nivy v slunce lesku plály,
stráň zpěvem zněla, mlází jarem květlo
a deštné kapky na skle v perlách hrály.

I sklonil jsem zas hlavu v zamyšlení
nad prací svou Proč neskane nám v žití,
kdy smutku moře nad námi se pění,
jen úsměv jeden v bouře vlnobití?

Mně ale skanul; chmurným nad zrcadlem
té poesie žití zadumaný,
tvůj úsměv, lásko, cítím v srdci schladlém,
jak pozdrav duchů od věčnosti brány!

A jako zde, co jaro usmívá se,
vždy hloub se nořím v rmutné stíny pekla,
mně v život posud v čaruplné kráse
báj lásky jako zlatá řeka tekla.

Jí pouze věřím, že projdu vše stíny,
necht propasti zřím podél cesty zívát,
svit její skane ke mně do hlubiny
a vesel půjdu na hvězdy se dívat.

V STARÉ JHO.

Když vzplane západ purpurový
při chvění buků, habrů, bříz,
jichž tmavé promění se krovy
na rubín, topas, na tyrkyz;

Co s druhé strany temnem listů
ve plné kráse bledý vzplál
jak perla v poli amethystu
jasnější měsíc nad opál;

Kdy boru zeď se v temno ztrácí
a v stříbro vlny pramene,
kdy ztichnou v měkkých hnízdech ptáci
a cvrček v trávě zrosené:

Tu člověk, jenž pot stírá s čela,
se vrhne v propast snů a dum,
na světlo nezapomněl zcela
a zadívá se k nebesům.

A myslí: Jistě svět je krásný,
ať jitrem kmitá Orion,
ať noc v plášť halí hvězdořasný
můj vzdech a jásot, pláč a ston.

A myslí: Umění jest věčné
a srdce lidské křídla má,
a přec to žití málo vděčné
jak příliš často oklamá!

Čí vinou? Navraťme se zpátky,
jen pohled v les a na nivy
a pijme opět z prsů matky
lék smíru, štěstí blaživý!

Ta pouta my jsme ukovali,
ať slují zákon, mrav neb čest,
jest čas, bychom je sami rvali!
Nuž vzhůru, člověk volný jest!

Ať zří to luna temnem stromů,
která se kmitá, nad opál! —“
Tak nadšený se vrací domů . . .
a zítra — v starém jhu jde dál!

MYŠLÉNKA.

Myšlénka sama přijde nevolána
 jak vlaštovice k tvému oknu z rána,
 jak v lotos plný měsíce zář bledá;
 teď bleskem sjede, teď se zvolna zvedá
 jak slunce z mlhy v jitru podzimkovém.
 Je snem a tuchou a je živým slovem.
 tvar jediný, v němž bůh se stává tělem;
 je živa ve všem: v luhu noci stmělém
 je bludičkou, již zdoutnalý kmen hoří,
 je noci duchů a je lidstva zoří;
 jde ode všad: tu z ticha skalních tesů,
 tam z hlubokého dechu starých lesů,
 tu z klasů vln, v nichž dme se pole žitné,
 tu motýlem, tu ptačím křídlem lítne,
 tu mroucí jiskrou z krbu tvého skočí,
 jde z hlubin věků, z milenky tvé očí;
 jest ostrým hložím na Kristově skrání
 a v tazích Venuše je usmívání,
 jest v Homeru dnem, v Lukrecovi stínem
 a šílí Amos spitý jejím vínem;
 ji Aischyl hrůzou, Rabelais zve smíchem.
 Ty prcháš jí a v zadumání tichém
 je u tebe, když myslíš, že ti mizí,
 a květy strásá s lemu svojí řízy
 a dechem noci tišíc všecky boje
 dí: „Pojď a zkus, jak sladké jest jho moje!“

NOCNÍ ZPĚV MERLINA.

Ty bledý srpe luny,
 nad mlčenlivou strání.
 jenž vycházíš a nad obrubou lesa
 se zvolna chvěješ jako úsměv lásky,
 buď pozdraven! Dnes mračny
 tvá vlídná tvář mi kyne, dvojnásobně
 mi vítaná; neb jejich tmavou clonou
 ty míháš se, jak za oponou hustou
 před oltářem svit lampy.

Před tváří boha věky
 ty ubíráš se klidný
 jak cherub, jenž mu věrné koná služby;
 před tváří země věky
 ty ubíráš se tichý
 jak strážný duch, jenž na cestě ji hlídá;
 před tváří lidí věky
 ty ubíráš se smavý
 jak přítel, který všecko v souzvuk zladí.

Ty svítíš na tvář šťastných,
 jenž nejlíp vůni růží pochopují,
 jenž půjčují své srdce,
 by v slavíkově zajásalo písni,
 jež spojují svá ústa
 na vonný, sladký kalich,

v němž láska dřímá vyhostěna z ráje.
 Ty svítíš v chudou jizbu
 a stříbříš její stěny,
 že chudému o štěstí ve snu zdá se.
 Ba tys i přítel mrtvých,
 když zahalené v rubás
 již opustil je každý,
 ty okénkem se vkrádáš
 a v stuhlé tváři jejich lesk tvůj vlídný
 se zachvívá jak slza,
 jež všecky spory v mírný zladí souzvuk.

Kol všecko spí, straň černá
 jak medvěda srst do prázdna se ježí,
 jen sem tam v listí, houští
 měsíčné bílé pruhy zapadají,
 jak do medvědí srsti
 by bořily se lovce bílé prsty.
 Ten lovec bůh jest, silnou za sanici
 chyt' potvoru, tmu noční, z které hrůza
 a postrach sršely, pak vzal své kopí,
 měsíce zlatý paprsk,
 a v chřtán jej vrazil lité sani, kolem
 až červánkem se rozlila krev její,
 sta jeho psů, východních větrů svěžích,
 teď líže ji a země usmívá se
 a vstříc se chvěje jitru!

Snad, bdící tvor, já pouze
 mračného nebe teskné hlídám dumy.
 Na skalnou moji sluji

svit luny zaklepal a já se vzbudil,
zem pozdravit, jí vlídné říci slovo,
by bezdnem dlouhá pouť ji neznabila,
ji ujistit, že za ní
se vznáší anděl s roztaženým křídlem,
by zadržel ji v pádu,
ba že sám bůh by zachytil ji v náruč,
jak poraněnou bílou holubici,
a v lemu svojí řízy
ku toužnému jí ustlal odpočinku.

Mně často zdá se, časem
že slyším, kterak nebes těžké dvéře
se otvírají a zas zapadají,
pak ticho zas a pak zas šumot křídel,
a cítím v srdci,
že celý vesmír v dlani boha dřímá,
a spokojen jdu spat;
vždyť v ní je všady, všady jest můj domov.

Na trávě skví se rosa,
dech země vidím, v bílé páře stoupá
jak tucha jitra k nebi,
kmen brízy bílý i hnědý suk dubu
si rozumějí v tomto pološeru,
a tajné příbuzenství
i křemen cítí s vlnou, jež ho hlodá,
sta snů kol proplítá se
a na mé svadlé skrání
mi tepou křídly,
jak hnědé velké můry noční

na vráskovitém kmenu
dutého jilmu, z něhož vyletěly.
Ó noci, rozhod' po nich
sít stínů svých, ať brzy
nad stromů vrcholky, nad hřbety horstva,
jak v lehké zbroji Roland vítězící,
se zvedne jitro!

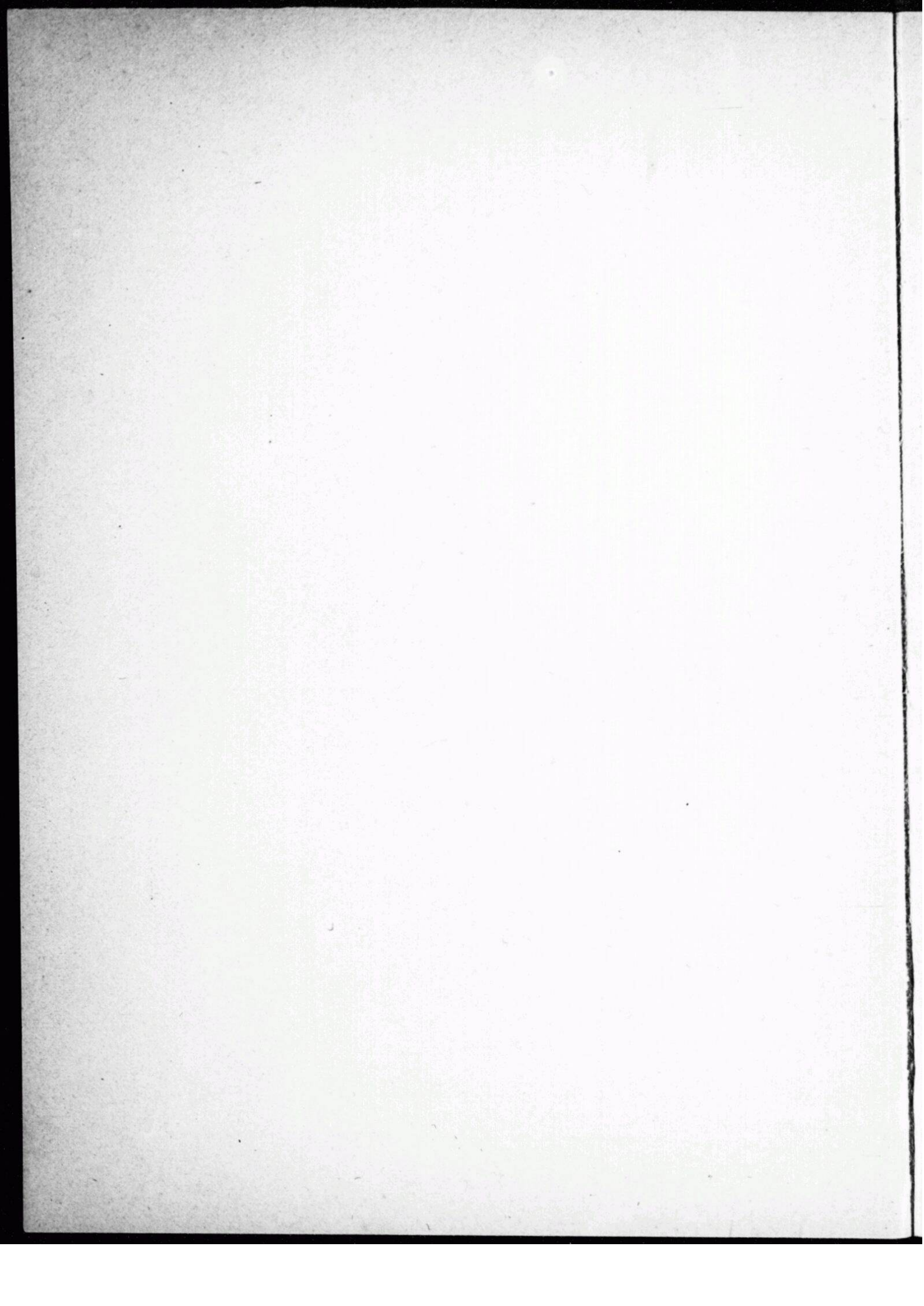
Slyš pěnice hlas v mlází!
Ó já sám blahem, kdosi cítí se mnou.
Snad právě krmí mládě,
jak duši svou já krmím myšlénkami.
Ó pěj, ó pěj, vždyť proměněné v tóny,
mé sny a tuchy spíše dojdou k nebi,
spíš světu zachovány
mu po stoletích vyřídí můj odkaz,
jenž myšlénkou nes' zemi požehnání
a pozdrav lidstvu!

EPILOG

J. Vrchlický: Poutí k Eldoradu.

7

Ó básníci, jen tvořte dál a stále,
vy srdce vroucí a vy mysli vzňaté!
Sklon k skráním jich své prsy, Ideále!
k jich retům, Kráso, svoje hrozny zlaté!

Když zem vás poutá, tu jste nejblíž nebi,
když nejvíc bloudíte, jste nejblíž cíle,
vás člověk trpící má zapotřebí,
bůh bez vás v svém by nevyznal se díle.

V těch milionech národů a davů,
v chaosu lidských citů dum a snění,
vy časem lví svou pozvedáte hlavu
a hlas váš zní jak vichru buráčení.

Skryt ve oblaku bůh tu pozor dává,
jak zatřesou se světy na vahadle,
on jednotlivé tóny rozeznává
a vzpomíná si na anděly padlé.

*

Na mezích každé človehčenstva doby
vy vztyčíte mu velká, strážná světla,
vy posvítíte v prázdné, lidské hroby,
z nichž myšlénka jak fenix k nebi vzletla.

Vy nejkrásnější z lidských dcer a synů
mu předvádíte na zápraží k ráji,
by nemnil, že jsou lidé rady stínů
a celé jeho stvoření že bájí.

I vidí Antigonu s Šakuntalou
i s Aspasí Lauru milující,
zří srdce ženy, že je posud stálou
a nekonečnou lásky obětnicí.

On Ugolina slyší klnout, vidí,
jak šílí Lear a jak se Makbeth vzteká,
zří, jaké peklo zavřel v srdce lidí,
v něž Lidskost jen co mléka pramen stéká.

Zří Manfreda, jak prázdné lebky ptá se,
a Werthera, jak v moře dum se ztrácí,
ston zoufalství v Ortisa slyší hlase
a zastaví se v tvorčí svojí práci.

Tu Claude Frollo dí: „Zřím již číši plnou,
myšlénka lidstva roste v celé moře!“
a Gilliat dí: „Já zápasím s vlnou!“
a Jean Valjean dí: „Nesu lidské hoře!“

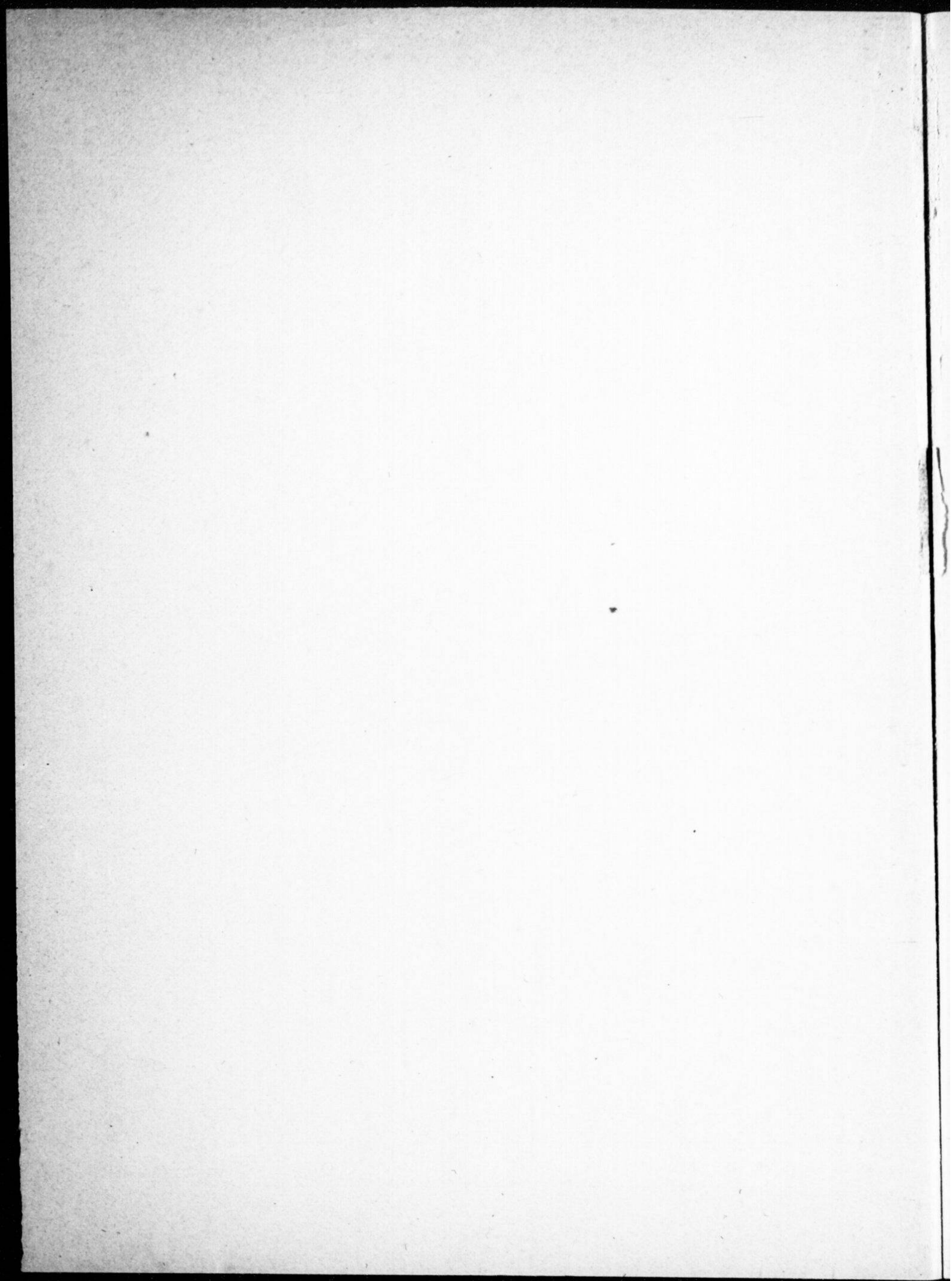
A hlas těch duchů vstoupá hymnou k nebi,
zní, neustává ve dne jako v noci:
„Jsme, Pane! žijem, světy v naší lebi
se trou a ničí, pojd' nám ku pomoci!“

Ó básníci, jen tvořte dál a stále,
vy srdce vroucí a vy mysli vzňaté,
vždyť v srdcích nadšení, jak pramen v skále,
a naděj, radost uzavřenou máte!

Jen z duše svojí udělejte řeku,
ať osvěží se celé lidstvo zprahlé,
vy jitřenky neznámých, příštích věků,
vy vichřice, vy vodopády náhlé!

Nuž padejte v tmu jako hvězdné deště,
nuž tryskněte v poušť lidských dum a bolů,
co písku v moři je vás málo ještě,
vy aureoly a vy světla pólů!

O B S A H.

	Strana
Prolog	7
Eros.	
Nový život	11
Rozmluva	12
Svatební. I—III.	15
Cesta ořeším	19
Sloky	20
Bohyně	21
Tercíny	22
Večerní modlitba milujících	23
V probuzení. I—II.	24
Štěstí	27
Adagio	28
Vyplnění	30
Píseň	31
List z denníku	32
Hlas	33
Žena	34
Píseň o štěstí	36
Píseň	38
P a n.	
Jarní	41
Z lesa	42
Co dělat z jara	44
Báj lesa	45
Sloky	47
Večer ve žních	48
Obzory	50
Tůně	51
Jarní motiv	53
Podzimní krajina	54
Po dešti	56
Zas kvete kaštan	57

Psyché.

	Strana
Nikdy spát	61
Poesii	63
Škeble	65
Lampa	67
U cíle	68
Flat, ubi vult	69
Pro věčnost	70
Ký div, že básník	72
V letnicích ducha	73
Průvodce	76
Té, jež čítá Apokalypsu	78
Apostrofa	80
Návrat	81
Resignace	83
Píseň duše	84
Perspektivy	86
Mezi překládáním „Božské komedie“	88
V staré jho	90
Myšlénka	92
Noční zpěv Merlína	93

Epilog.

Ó básníci, jen tvořte dál a stále	99

SALONNÍ BIBLIOTÉKA.

- Č. 19. Povídky a novely od Karoliny Světlé. Část I. a II. Cena zl. 2.—, váz. zl. 3.—.
- „ 20. Poutí k Eldoradu. Básně Jaroslava Vrchlického. Cena zl. 1.—, váz. zl. 2.—.
- „ 21. Dvě povídky od Alojsa Jiráska. Cena zl. 1.40, váz. zl. 2.40.
- „ 22. Hilarion. Báseň Jarosl. Vrchlického. Cena zl. 1.30, váz. zl. 2.30.
- „ 23. Novelety Otakara Jedličky starší a novější. 1864—1881. Díl I. a II. Cena zl. 2.—, váz. zl. 3.—.
- „ 24. Novely od Jana Liera. Knihy první díl I. a II. Cena zl. 2.20, váz. zl. 3.—.
- „ 25. Žena v písni lidu slovanského. Mosaika. Sestavil J. Dunovský. Cena zl. 1.20, váz. zl. 2.20.
- „ 26. Povídky, arabesky a humoresky od Svat. Čecha. IV. Cena zl. 1.40, váz. zl. 2.40.
- „ 27. Co život dal. Básně Jarosl. Vrchlického. Cena zl. 1.60, váz. zl. 2.60.
- „ 28. Povídky Ferd. Schulze. I. Cena zl. 1.30, váz. zl. 2.30.
- „ 29. Sfinx. Básně Jaroslava Vrchlického. (1879—1882.) Cena zl. 1.30, váz. zl. 2.30.
- „ 30. Básně Otakara Mokrého. Cena 90 kr., váz. zl. 1.90.
- „ 31. Básně Karla Kučery. Cena zl. 1.—, váz. zl. 2.—.
- „ 32. Arabesky a kresby od Frant. Heritesa. Díl II. Cena zl. 1.30, váz. zl. 2.30.
- „ 33. Hořec a srdečník. Básně Ad. Heyduka. Cena zl. 1.—, váz. zl. 2.—.
- „ 34. Perspektivy. Básně Jarosl. Vrchlického. (1878—1884.) Cena zl. 1.40, váz. zl. 2.40.
- „ 35. Básně Frant. Táborského. (1876—1884.) Cena zl. 1.40, váz. zl. 2.40.
- „ 36. Črty kozácké. Napsal Edv. Jelínek. Cena 90 kr., váz. zl. 1.90.
- „ 37. Al. Jiráska Povídky a novelly. Část I. Cena zl. 1.—, váz. zl. 2.—.
- „ 38. Jak táhla mračna. Básně Jarosl. Vrchlického. Cena zl. 1.20, váz. zl. 2.20.
- „ 39. Idylly utrpení a bídy od Jak. Arbesa. I. část. Cena zl. —.90. II. část. Cena zl. —.80, oba díly dohromady váz. zl. 2.70.

SALONNÍ BIBLIOTÉKA.

- Č. 40. Sonety samotáře. Básně Jaroslava Vrchlického. Cena zl. 1·20, váz. zl. 2·20.
- „ 41. Povídky Ferd. Schulze. Část II. Cena zl. —·90, váz. zl. 1·90.
- „ 42. Jana Liera Novely. Kniha druhá. Díl I. Cena zl. 1·—.
- „ 43. Črty litevské. Napsal Ed. Jelínek. Cena zl. 1·—, váz. zl. 2·—.
- „ 44. Zlomky epopeje. Básně Jarosl. Vrchlického (1883 až 1886). Cena zl. 1·20, váz. zl. 2·20.
- „ 45. Jana Liera Novely. Kniha druhá. Díl II. Cena zl. —·90, váz. díl I. a II. zl. 2·90.
- „ 46. Motýli všech barev. Básně Jarosl. Vrchlického. Cena zl. 1·—, váz. zl. 2·—.
- „ 47. Aloisa Jiráska Povídky a novelly. Část II. Cena zl. —·90, váz. zl. 1·90.
- „ 48. Různé zvuky. Verše Fr. S. Procházky. Cena zl. —·90, váz. zl. 1·90.
- „ 49. Povídky z kraje ve verších od Jos. Jakubce. I. Cena zl. 1·—, váz. zl. 1·45
- „ 50. Zaváté stopy. Verše Františka Kvapila. Cena zl. —·60, váz. zl. 1·05.
- „ 51. Skály. Několik výjevů z dějin samoty od Aloisa Jiráska. Cena zl. 1·—
- „ 52. Sluncem a stínem. Básně J. V. Sládka. Cena zl. —·80, váz. zl. 1·80.
- „ 53. Dědictví Tantalovo. Básně Jaroslava Vrchlického. (1884—1887.) Cena zl. 1·20.
- „ 54. Dvorské panstvo. Povídka Ferdinanda Schulze. Cena zl. 1·—.
- „ 55. Dumy a legendy Ot. Mokrého. Cena 60 kr.
- „ 56. Dámy starších salonův polských. Studie Edvarda Jelínka. Cena 90 kr., váz. zl. 1·90.
- „ 57. Salomonida. Román od Serváce Hellera. Cena zl. 1·20.
- „ 58. Šípy a paprsky. Básně Adolfa Heyduka. Cena 80 kr.
- „ 59. Dalmatské povídky od J. D. Konráda. I. Cena 1 zl.
- „ 60. Slovanské črty ze života společenského, literárního i uměleckého. Napsal Edvard Jelínek. Cena 1 zl.
- „ 61. Různé masky. Básně Jar. Vrchlického. Cena zl. 1·20.
- „ 62. Aloisa Jiráska Povídky a novelly. Část III. Cena zl. 1·30.

